

Ljerka Dulibić

Strossmayerova galerija starih
majstora, Hrvatska akademija
znanosti i umjetnosti

Strossmayer Gallery of Old Masters,
Croatian Academy of Sciences and Arts

Zrinski trg 11
Zagreb, Croatia
ldulibic@hazu.hr

 orcid.org/0000-0002-0720-575X

Iva Pasini Tržec

samostalna istraživačica
independent researcher

Vienna, Austria
ivapasini@yahoo.com
 orcid.org/0000-0002-5493-3047

Prethodno priopćenje
Preliminary communication

UDK / UDC:
069.5:75(497.5 Zagreb)

DOI:
10.17685/Peristil.67.6

Primljeno / Received:
20. 9. 2024.

Prihvaćeno / Accepted:
10. 2. 2025.

Donacija Gustava Koritića Mrazovečkog Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU 1927. godine

Donation of Gustav Koritić Mrazovečki to the Strossmayer
Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and
Arts in 1927

APSTRAKT

U radu se temeljem arhivskih istraživanja identificiraju četiri umjetnine koje je 1927. godine Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU poklonio kalnički plemenitaš, dosada gotovo posve zaboravljen donator Gustav Koritić Mrazovečki (1857. – 1937.). Ispravljani su i precizirani podaci o doniranim djelima, a osobita pažnja usmjerava se na djela koja su i danas u zbirnome fondu Strossmayerove galerije te se podrobnije analizira minijatura *Djevojka počiva na kornjači*.

KLJUČNE RIJEČI

Gustav Koritić Mrazovečki, povijest kolekcionarstva, provenijencija umjetnina, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, umjetničke zbirke u Zagrebu

ABSTRACT

Based on archival research, this paper examines four artworks donated in 1927 to the Strossmayer Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and Arts, by Gustav Koritić Mrazovečki (1857–1937), a nobleman from Kalnik and a largely forgotten benefactor. The study clarifies and refines data on the donated works, with a particular focus on those still held in the Gallery's collection, including a detailed analysis of the miniature *Girl Resting on a Turtle*.

KEYWORDS

Gustav Koritić Mrazovečki, history of collecting, provenance of artworks, Strossmayer Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and Arts, art collections in Zagreb

Povijest Strossmayerove galerije starih majstora HAZU često je apostrofirana i kao povijest donacija i donatorstva u Hrvatskoj¹ te galerijski zbirni fond još uvijek, i nakon što su u novije vrijeme inicijalna Strossmayerova i veće donacije koje su joj uslijedile monografski obuhvatno obrađene,² ostaje nezaobilazna okosnica i stalno mjesto istraživanja koja se provode u okviru znanstveno-istraživačke djelatnosti Strossmayerove galerije. Projektom *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* financiranom od strane Hrvatske zaklade za znanost koji se u Strossmayerovoj galeriji provodi(o) od 2021. do 2024. godine obuhvatili smo i sustavno istraživanje povećanja zbirnoga fonda Strossmayerove galerije u razdoblju između dva svjetska rata, kada bilježimo niz pojedinačnih otkupa i manjih donacija koje do sada nisu bile predmet ciljanih istraživanja.³

Jedna od takvih donacija ona je Gustava Koritića Mrazovečkog (1857. – 1937.), pripadnika obitelji iz Križevačke županije koja je plemićki pridjev Mrazovečki (Koritch de Mrazovecz) dobila po svom posjedu Mrazovcu. Obitelj je pripadala nizu tzv. kalničkih plemenitaša koji su živjeli na obroncima Kalnika, ispod utvrda Veliki i Mali Kalnik. Gustav Koritić rođen je na obiteljskom imanju u Repincu. Ostvario je značajnu političku i vojnu karijeru. Službovao je u Kraljevskoj zemaljskoj vladi, isprva u odjelu za pravosuđe, potom kao perovođa, pa tajnik, a od 1907. kao savjetnik. Dekretom iz 1918. imenovan je banskim savjetnikom do umirovljenja 1919. godine.⁴

Gustav Koritić zaslužan je za predaju Hrvatskom državnom arhivu obiteljskoga arhivskog fonda, čija dokumentacija obuhvaća vremenski raspon od 1646. do 1936. godine.⁵ Dio bogate obiteljske ostavštine darovao je mnogim drugim kulturnim ustanovama; osim tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici te gradskim muzejima u Varaždinu i Zagrebu, što je detaljno i pomno i sam dokumentirao, kako nam o tome svjedoči građa u obiteljskom fondu Koritić-Mrazovečki u Hrvatskom državnom arhivu.⁶

Komparativnom analizom arhivskih izvora i podataka zabilježenih u muzejskoj dokumentaciji Strossmayerove galerije i Akademijinim *Ljetopisima* bilo je moguće nedvojbeno identificirati predmete donirane Akademiji odnosno Strossmayerovoj galeriji i posljedično tome ispraviti neke od ranijih navoda o tim umjetninama. Strossmayerovoj galeriji odnosno Akademiji Gustav

1

Ivan Zasche,
Portret Julijane Koritić pl. Mrazovečke, 1853., akvarel na papiru, 41,5 x 31 cm, Zagreb, Nacionalni muzej moderne umjetnosti, inv. br. MG-66

Ivan Zasche,
Portrait of Julijana Koritić von Mrazovečki, 1853, watercolor on paper, 41.5 x 31 cm, Zagreb, National Museum of Modern Art, inv. no. MG-66
(foto / photo: Goran Vranić © Nacionalni muzej moderne umjetnosti, Zagreb)

2

Josip Franjo Mücke, *Portret Ljudevita Farkaša Vukotinovića*, 1871., ulje na platnu, 78,4 x 63 cm, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, inv. br. SG- POH-30
Josip Franjo Mücke, *Portrait of Ljudevit Farkaš Vukotinović*, 1871, oil on canvas, 78.4 x 63 cm, Croatian Academy of Sciences and Arts, inv. no. SG-POH-30

(foto / photo: Ivan Ferencak)

Koritić Mrazovečki 1927. godine poklonio je četiri umjetnine koje su sve precizno navedene u zahvalnici Akademije darovatelju.⁷

„Slika [donatorove] majke Julijane rod. pl. Farkaš“⁸ koja je po primitku donacije bila smještena „na doličnom mjestu u Strossmayerovoj galeriji“⁹ danas se nalazi u Nacionalnom muzeju moderne umjetnosti i jedina je od umjetnina iz ove donacije

4

Nepoznati slikar,
*Djevojka počiva
na kornjači,*
detalj

Unknown painter,
*Girl Resting on a
Turtle,* detail

(foto / photo:
I. Ferenčak)

3

Nepoznati slikar, *Djevojka počiva na kornjači*, nakon 1822., akvarel na pergamentu, 6,9 × 7,5 cm, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, inv. br. SG-314

Unknown painter, *Girl Resting on a Turtle*, after 1822, watercolor on parchment, 6,9 × 7,5 cm, Strossmayer Gallery of Old Masters of the Croatian Academy of Sciences and Arts, inv. no. SG-314

(foto / photo:
I. Ferenčak)

precizno i ispravno kataloški objavljena (sl. 1),¹⁰ „slika Ljudevita Farkaša Vukotinovića, izrađena god. 1871. od slikara J. F. Mücke-a“¹¹ bila je postavljena „u dvoranu za sjednice uz slike ostalih akademika“¹² i do danas se čuva u toj grupi portreta u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (sl. 2), a dvije minijature, „‘Djevojka počiva na kornjači’, signirana šifrom L. B.“¹³ (sl. 3) i „‘Adoracija Spasitelja’ od nepoznata slikara“¹⁴ (sl. 7), obje danas dio Zbirke starih majstora Strossmayerove galerije, trebale su se razvrstati „kad i ostale umjetnine ove vrste“,¹⁵ no sudeći prema navodima u kasnijim galerijskim katalozima, nikada nisu bile izložene unutar stalnoga postava Galerije.

Citirani navodi detaljni su i precizni do te mjere da prezentiranu identifikaciju možemo smatrati nedvojbenom. Slijedom toga, u Mückeov opus valja uvrstiti još jedan Vukotinovićev portret, odnosno, portretima Ljudevita Farkaša Vukotinovića valja pridodati i ovaj u Akademiji. Bio je „obećan“ za veliku Kulturno-historijsku izložbu grada Zagreba,¹⁶ za koju je Koritić bio posudio cijeli niz predmeta,¹⁷ među njima i portret svoje majke koju godinu kasnije daruje Strossmayerovoj galeriji,¹⁸ no na izložbu ovaj „veliki portret Lj. Vukotinovića“ naposljetku nije uvršten.¹⁹ Iako po primitku donacije posve primjereno izložen u Velikoj sjedničkoj dvorani Akademijine palače na Zrinjevcu, činjenica da nije uključen u zbirni

fond Strossmayerove galerije vjerojatno je dodatno doprinijela tome da ostane gotovo nepoznat sve do danas, iako signiran i datiran (*J. F. Mücke 1871*, dolje lijevo).

Nadalje, citirani navodi posve izvjesno ukazuju da uvriježeno uvrštavanje slike *Djevojka počiva na kornjači* (sl. 3) u donaciju markiza de Pienne-sa Strossmayerovoj galeriji očito proizlazi iz neke pogreške u evidentiranju podatka o načinu ulaska ove umjetnine u zbirni fond Galerije. Iako obrađena kao dio markizove donacije, činjenica je da na niti jednom popisu umjetnina koje je Galeriji u nekoliko navrata tijekom prvih desetljeća 20. stoljeća donirao francuski uglednik ova slika nije evidentirana.²⁰ Ne samo rijetka tema već i citiranje monograma „L. B.“ nedvojbeno upućuje da je riječ o minijaturi iz donacije Gustava Koritića Mrazovečkoga.

Monogram „L. B.“ (sl. 4) nad leđima djevojke bio je protumačen kao inicijali engleskoga portretnoga minijaturista Bernarda Lensa III. (1682. – 1740.), dvorskoga slikara Georgea I. i Georgea II.²¹ Bernard Lens III. smatra se prvim minijaturistom koji je slikao na bjelokosti,²² a činjenica da je riječ o slikaru koji nastavlja tradiciju kopiranja ne samo portretnih minijatura slavnih osoba, već i uljnih slika velikih dimenzija u tehnici akvarela na pergamentu ili papiru išla bi u prilog predloženoj atribuciji zagrebačke slike. Međutim,

5

Friedrich John, *Satir s djevojkom koja spava na kornjači*, 1821.

Friedrich John, *Satyr with a Girl Sleeping on a Turtle*, 1821

(izvor / source: Aglaja. *Ein Taschenbuch für das Jahr 1822*, sl. / fig. 5)

6

Paul Gleditsch, *Satir s djevojkom koja spava na kornjači*, 1849., bakrorez, It/II/28/1, Beč, Albertina

Paul Gleditsch, *Satyr with a Girl Sleeping on a Turtle*, 1849, copper engraving, It/II/28/1, Vienna, Albertina

(izvor / source: [https://sammlungenonline.albertina.at/?query=search=/record/objectnumbersearch=\[It/II/28/1\]&showtype=record](https://sammlungenonline.albertina.at/?query=search=/record/objectnumbersearch=[It/II/28/1]&showtype=record))

usporedbom monograma s drugim monogramiranim slikama Bernarda Lensa mogu se utvrditi stanovite razlike, ponajviše u odnosu slova: donji trbuh slova B na zagrebačkoj slici završava iznad horizontalne linije slova L, dok na monogramu Bernarda Lensa prolazi ispod nje.²³ Valja ujedno napomenuti da su Lensove kabinetske kopije prema uljnim slikama proslavljenih slikara vjerne ne samo u pitanju kompozicije nego i kolorita, zbog čega je bio posebno cijenjen. Prijedlog atribucije zagrebačke slike Bernardu Lensu pokazuje se ne-održivim, ne samo usporedbom s drugim djelima ovoga autora i usporedbom monograma s drugim monogramiranim slikama Bernarda Lensa već i temeljem istraživanja srodnih kompozicija.

Na Koritićevoj slici u formatu položena pravokutnika prikazana je mlada djevojka s niskom bisera u kosi i plavom haljinom kako spava prekrivenih ruku na kornjači. Djevojka i kornjača smještene su na drveni pod istaknutih godova, a pozadina je neutralno siva. Riječ je o fragmentu kompozicije *Satir s djevojkom koja spava na kornjači* koju je osim usnule djevojke i kornjače činio i satir zdesna držeći u desnici zastavu s natpisom *otiositas* (lat.

besposličarenje). Ta se slika pripisivala Antoniju Allegriju zvanom Correggio, a opisao ju je austrijski povjesničar umjetnosti Theodor von Frimmel, prateći promjene njezina vlasništva tijekom 19. i početkom 20. stoljeća. Početkom 19. stoljeća nalazila se u zbirci Martina Deislara u Beču i slovila je kao Correggiov autograf.²⁴ Godine 1822. objavljena joj je reproduktivna grafika u džepnom godišnjaku *Aglaja* (sl. 6) s napomenom: „Das Original befindet sich in dem Nachlasse des verstorbenen Hrn. Deisler in Wien.“²⁵ Zabilježeno je da je slika potom bila u vlasništvu liječnika Hussiana u Beču, koji je 1849. godine angažirao njemačkog grafičara Paula Gleditscha (1793. – 1872.) da izradi grafiku prema slici.²⁶ Na grafičkom je listu, koji se danas čuva u Albertini, (sl. 7) osim imena grafičara navedeno i Correggiovo ime, kao autora izvornika. Sumnja u Correggiovo autorstvo izražena je u prodajnom katalogu 1869. godine, kada je posthumno prodavana Hussianova zbirka.²⁷ Naposljetku, sliku je Theodor von Frimmel bio zatekao u zbirci barona Todesca, čija se palača nalazila u KärntnerstraÙe u Beču, no njezina kasnija sudbina više nije poznata.²⁸

Ostaje upitno može li se, dakle, slika čije je autorstvo Correggiu osporavano već tijekom 19. stoljeća uopće smatrati izvornom invencijom. Također valja istaknuti da je za sada bilo moguće utvrditi jedino reproduktivne grafike nastale u 19. stoljeću. Iako Frimmel za obje utvrđuje isti danas nepoznati izvornik, grafike se međusobno razlikuju u kadru, položaju likova, a najveće razlike vidljive su u prikazu kornjače. Na grafici Friedricha Johna kadar reže likove s desne strane te se gubi dojam da djevojka stoji oslonjena trupom na horizontalnu površinu. Paul Gleditsch uvjerljivije prikazuje kornjaču s obzirom na odnos glave i oklopa, te postavlja noge u prirodniji položaj. Na Johnovoj grafici noge kornjače s istaknutim kandžama paralelne su sa smjerom glave. Isti prikaz kornjače zatičemo i na zagrebačkoj slici, na kojoj je ponovljen i kadar s Johnove grafike, te se dobiva dojam da usnula djevojka leži na podu. Podudarnosti prepoznavamo i u naborima draperije, te proporcijama djevojke. Jedina, iako ikonografski ključna, razlika zagrebačke slike u odnosu na Johnovu grafiku izostanak je satira.

Historijat bečke slike kao pretpostavljenog izvornika te vrijeme nastanka reproduktivnih grafika upućuju na datiranje zagrebačke slike u 19. stoljeće, točnije nakon 1822. godine kada je bečka slika reproducirana u džepnom izdanju Aglaja, a prije sredine 19. stoljeća od kada je zagrebačka u vlasništvu obitelji Petrović-Farkaš-Mrazovečki, kako saznajemo iz navoda Gustava Koritića. Naime, za sliku *Djevojka počiva na kornjači* Gustav Koritić zabilježio je da je „iz obitelji sestre [njegove] bake s mamine strane došla u [njegovu] vlasništvo te se sigurno nalazi preko 70 godina što u obitelji [njihove] rodbine, što u [njihovoj] obitelji.“²⁹ Baka Gustava Koritića Mrazovečkog sa strane njegove majke, Julijane pl. Farkaš (1820. – 1895.), bila je Amalija pl. Farkaš, rođena pl. Petrović od Konaka (1790. – ?), čija se obitelj ubrajala među ugarske plemiće,³⁰ no sestru joj nije bilo moguće preciznije identificirati.

Izostanak satira sa zastavicom s natpisom *otiositas* može se protumačiti kao namjerna promjena izvornoga alegorijskoga sadržaja snažne moralne poruke. Prema izreci svetoga Benedikta: „Otiositas inimica est animae“ (lat. „Tromost je neprijatelj duše“)³¹ čitav prikaz poprima izrazito negativno značenje: natpis nosi satir, kao oličenje hedonizma, djevojka spava, a kornjača, uz koju se doduše mogu vezati i pozitivne konotacije poput mudrosti, dugovječnosti, vitalnosti, plodnosti ili

7

Nepoznati sitnoslikar, *Poklonstvo pastira*, 16. stoljeće (?), akvarel na pergamentu, 10,5 × 7,2 cm, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, inv. br. SG-362
Unknown miniature painter, *Adoration of the Shepherds*, 16th century (?), watercolor on parchment, 10.5 × 7.2 cm, Strossmayer Gallery of Old Masters of the Croatian Academy of Sciences and Arts, inv. no. SG-362

(foto / photo: I. Ferenčak)

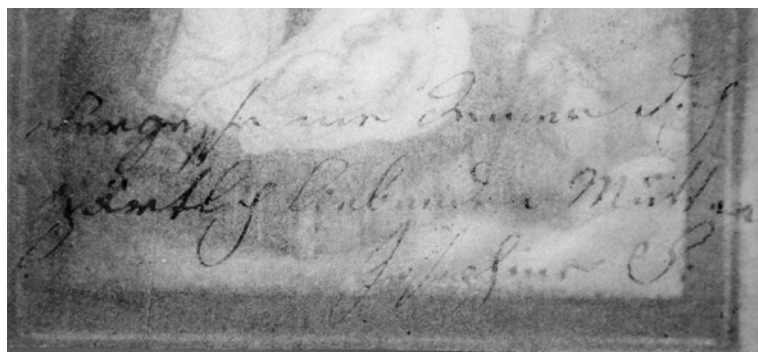
8

Nepoznati sitnoslikar, *Poklonstvo pastira*, detalj poledine
Unknown miniature painter, *Adoration of the Shepherds*, detail of the reverse side

(foto / photo: I. Ferenčak)

tihe snage, poprima ulogu nečiste, grešne životinje kakvom su je zbog kretanja po tlu smatrali crkveni oci.³² Bez satira i natpisa, alegorija lijenosti (p)ostaje tek ljupki, dopadljiv i senzualan prikaz djevojke kako spava.

Sitnosliku *Poklonstvo pastira* (sl. 7) u svoju je obiteljsku zbirku pribavio sam Gustav Koritić. Zabilježio je da je to bilo „zamjenom“ i da minijatura potječe „iz zbirke pokojnoga Levina Horvata“.³³ Zbirka savjetnika Levina pl. Horvatha (1859. – 1922.) bila je jedna od najpoznatijih i najvažnijih zbirki u Zagrebu, danas ponajviše poznata po

Pogled u salon g. G. K. M. u Zagrebu sa antiknim pokućstvom i predmetima

Pogled u isti salon s druge strane

9

Fotografija
salona Gustava
Koritića
Mrazovečkog
Photograph of
Gustav Koritić
Mrazovečki's salon

(izvor / source:
„Uredjenje naših
domova,” *Svijet*
(4. 2. 1928.),
120-121, 120.)

10

Fotografija
salona Gustava
Koritića
Mrazovečkog
Photograph of
Gustav Koritić
Mrazovečki's salon

(izvor / source:
„Uredjenje naših
domova,” *Svijet*
(4. 2. 1928.),
120-121, 120.)

predmetima koje je Horvath darovao ili prodao Muzeju za umjetnost i obrt, odnosno, onima koje su u Muzej ušle nakon njegove smrti.³⁴ Ostalo je zabilježeno da je aktivno pratio strane aukcije te da je zbirku gradio i prodavanjem, mijenjanjem ili poklanjanjem uz naplatu.³⁵ Njegova želja da čitavu zbirku oporučno pokloni Muzeju za umjetnost i obrt, u kojem je u kratkom razdoblju (1909. – 1914.) obnašao dužnost ravnatelja, nije se mogla realizirati.³⁶ Za pretpostaviti je da se Koritićeva opaska o pribavljanju sitnoslike za svoju zbirku odnosi na izravnu zamjenu umjetnina s Levinom Horvathom.

Usprkos jednostavnom likovnom govoru nepoznati nam sitnoslikar ostvaruje dojam spokojnosti i tihe adoracije jedne od središnjih tema kršćanstva. Izgledno je da je sitnoslika djelo majstora podosta skromnih vještina i oblikovnih sposobnosti koje je teško stilski odrediti i datirati, nikada nije objavljena niti izložena i za sada nam ostaje zanimljiva ponajprije u kontekstu provenijencije, kao primjer koji doprinosi upotpunjavanju povijesti kolekcionarstva u Hrvatskoj, odnosno uspostavljanju mreže odnosa zagrebačkih sakupljača u 19. i ranom 20. stoljeću. Natpis na poleđini sitnoslike (sl. 8) dokumentira jednu od etapa u provenijenciji (*vergiesse nie deinerer sich zärtlich liebender Mutter Josephine S.*, njem. „nikad ne zaboravi svoju majku punu ljubavi Josephine S.“),³⁷ najvjerojatnije prije ili sa samoga početka 19. stoljeća, svakako prije prispjeća ovoga djela u zbirku Gustava Koritića.

Sam je Koritić za sebe skromno izjavio da nije „sabirač u pravom smislu riječi, nu veliki ljubitelj starina, napose historijskih stilova,“ kako je to objavljeno u ilustriranom prilogu u časopisu *Svijet*.³⁸ Fotografije Koritićeva salona „prebogatog sa antiknim pokućstvom i predmetima,“ objavljene u tom tjedniku 1928. godine ipak svjedoče o tome da je zbir njegovih predmeta imao karakter kolekcionarske zbirke (sl. 9, sl. 10).

Uz obrazloženje da je riječ o jednom tako „rijetko antiknom salonu“, umjetnički predmeti vidljivi na dvjema fotografijama Koritićevoga doma opisani su uistinu iscrpno, a za mnoge od njih navedeno je i podrijetlo: „Da i naši čitatelji vide, što sve imade na tim slikama, evo nekoliko podataka: Stolci su u salonu izradjeni u fiorentinskoj renesansi, ormarić kraj prozora je pravi japanski vieux laque, na kome se nalaze dvije kineske vaze i kinesko posudje. Na desnoj strani vidi se stara škri-nja takodjer izradjena u fiorentinskoj renesansi,

kupljena u Bozenu. Na stolu se nalazi girandol, koji se je u svoje vrijeme nalazio u sinagogi u Amsterdamu. Jedan sag je kupljen u Kairu. Portreti koji se vide, dakako da su obiteljski. Na drugoj fotografiji: Izrezbareni buffet, izradjen u njemačkom stilu oko 1530.; nad njim zbirka starog posudja iz cina i bakra, a u donjem dijelu buffeta dvije velike vaze 'Savona', nabavljene u Rimu. Zrcalo u baroknom okviru, iznad njega stari stolni nakit, a taj opet na staroj škrinji, sve su to obiteljski predmeti, nasljedjeni od roditelja. – Sastavni dijelovi maurijskog stolića potječu što iz Kaira, što iz Rima. Tanjuri i zdjele na zidovima ili su ostaci jednog obiteljskog pribora za 50 osoba (marka: stari Beč, Košnica) ili su kupljeni na putovanjima po inozemstvu. Jedna osobito lijepa fayansa nabavljena je u Nürnbergu. Mali izrezbareni stolić kraj buffeta donio je neki vlasnikov prijatelj iz Indije (služeći kod bivše a. – u. mornarice kao fregatni liječnik). Na istom se stoliću nalazi kineska vaza iz bakra. Kraj kanapeja se nalazi orijentalni tabouret iz sedefa, kupljen na putu po Orijentu. Držimo da ćemo ugoditi čitateljima, što smo malo podrobnije opisali ovaj rijetki antikni salon.³⁹

Svojim je ilustriranim priložima Svijet kontinuirano promovirao ponajbolje zagrebačke stambene prostore, uz gotovo didaktičke upute o otmičenom, lijepom, estetskom i skladnom uređenju koje podrazumijeva ne samo prikladno arhitektonsko rješenje već i nabavu odgovarajućega pokućstva te naposljetku odabir i raspored umjetničkih predmeta. Slijedom toga, stalna rubrika *Interieuri naših otmičenih domova* odnosno *Uredjenje naših domova*, ovisno o izdanju odnosno godištu izlaženja časopisa Svijet, vrlo je vrijedan izvor za istraživanje povijesti kolekcionarstva u Zagrebu u desetljećima između dva ratova kao još jedne velike i poticajne istraživačke teme čiji se puni potencijal tek započeo razvijati.⁴⁰ Slijedom toga, budući da su istraživanja građanskih međuratnih privatnih zbirki u nas u samome začetku, preuzetno bi na ovome mjestu bilo očekivati ikakve dalekosežnije zaključke. Primarni cilj ovog priloga iznošenje je rezultata istraživanja jedne relativno skromne donacije, ali čiji primjer može upozoriti na dosad zanemarene izvore za istraživanje povijesti kolekcionarstva i potaknuti daljnja istraživanja privatnih kolekcionarskih praksi u našoj sredini te opetovano ukazati na važnost utvrđivanja provenijencije muzejskih predmeta koje baštini-mo u javnim zbirkama.

Ovaj je rad financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2020-02-1356 *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* (ZagArtColl_ProResearch).

BILJEŠKE

- 1 Za općenit pregled donacija Strossmayerovoj galeriji vidjeti: Miroslav Gašparović, „Strossmayerova galerija HAZU: donacije i donatori,” *Informatica museologica* 23 (1992.): 95–103.
- 2 Vidjeti: Ljerka Dulibić, Iva Pasini Tržec, *Strossmayerova zbirka starih majstora* (Zagreb: HAZU, 2018.); Borivoj Popovčak, *Markiz de Piennes: donator Strossmayerove galerije starih majstora* (Zagreb: HAZU, 2017.); Borivoj Popovčak, *Zlatko i Joyce Baloković: donatori Strossmayerove galerije starih majstora* (Zagreb: HAZU, 2020.); Ivan Ferenčak, *Zbirka Zlate Lubienski u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti* (Zagreb: HAZU, 2020.); Ivan Ferenčak, *Umjetnine iz zbirke Ante Topića Mimare u Strossmayerovoj galeriji* (doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2021.); Lucija Burić, *Donacija Ivana Ružića Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU* (diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2022.).
- 3 Ova je tema prethodno prezentirana u okviru panela *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama: metodologija i rezultati – odabrani primjeri na 5. kongresu hrvatskih povjesničara umjetnosti*, Zagreb, 10. – 12. 11. 2022.
- 4 Za osnovne podatke o obitelji Koritić Mrazovečki i o Gustavu Koritiću vidjeti: Maja Katušić, „Koritić (Koritić de Mrazovecz),” u *Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje* (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024.) <https://hbl.lzmk.hr/clanak/koritic> (pristupljeno 11. 9. 2024.).
- 5 Za obiteljski fond Koritić u Hrvatskom državnom arhivu (dalje: HDA) vidjeti: Maja Katušić, „Prilog poznavanju obitelji Koritić de Mrazovec – obiteljski fond Koritić u Hrvatskom državnom arhivu,” *Cris* 7 (2005.): 60–65.
- 6 HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733. Gradivo ovog fonda čine: razni sudski spisi; spisi o plemstvu; pravno-imovinski spisi vezani za posjede Pakasin, Repinec, Fistinec i kuću u Križevcima; obiteljska korespondencija; osobni spisi pojedinih članova obitelji Koritić i njihovih srodnika; oporuke; darovnice; krsni listovi; osmrtnice. http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=1_4650 (pristupljeno 11. 9. 2024.).
- 7 Gavro Manojlović (predsjednik Akademije, u ime Uprave Akademije) Gustavu Koritiću Mrazovečkom, 30. prosinca 1927. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30.
- 8 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1927./1928.* (Zagreb: JAZU, 1928.), 26.
- 9 Gavro Manojlović (predsjednik Akademije, u ime Uprave Akademije) Gustavu Koritiću Mrazovečkom, 30. prosinca 1927. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30.
- 10 „48. Portret Julijane Koritić Mrazovečke rođ. Vukotinović, 1853. Akvarel, 428/310 mm, sign. dd. „Joh. Zasche 1853.“ Dar dra Gustava Koritića Mrazovečkog 1927. Strossmayerova galerija, izloženo u MG, br. 66.“ Marijana Schneider,

- Slikar Ivan Zaslach (1825.-1863.) (Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske, 1975.), 138 (kat. br. 48). U međuvremenu je taj akvarel, slijedom institucionalnog razdvajanja tadašnjih Akademijinih Moderne i Stare galerije, uključen u fundus Moderne galerije odnosno Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti.
- 11 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1927./1928.*, 26.
 - 12 Gavro Manojlović (predsjednik Akademije, u ime Uprave Akademije) Gustavu Koritiću Mrazovečkom, 30. prosinca 1927. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30
 - 13 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1927./1928.*, 26.
 - 14 *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1927./1928.*, 26.
 - 15 Gavro Manojlović (predsjednik Akademije, u ime Uprave Akademije) Gustavu Koritiću Mrazovečkom, 30. prosinca 1927. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30
 - 16 Koritiću je bio poslan jedan kazališni radnik da preuzme „obećani portret Farkaš-Vukotinovića“. Uprava Narodnog Kazališta banskom savjetniku Koritiću, 9. listopada 1925. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8.
 - 17 U svojim bilješkama popisao ih je pod 20 rednih brojeva, a sačuvano je i nekoliko potvrda o posudbi. HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8.
 - 18 *Katalog Kulturno-historijske izložbe grada Zagreba prigodom 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva 925.-1925.* (Zagreb, 1925.), 55, kat. br. 36. Za ostale predmete iz Koritićeva vlasništva izložene na Kulturno-historijskoj izložbi vidjeti: 55, kat. br. 26; 85, kat. br. 62/10-12; 78, kat. br. 19; 58, kat. br. 70/24, 70/26-30;
 - 19 Koritić je zabilježio: „Veliki portret Lj. Vukotinovića i uokvirenu cedulju 'Das Duell' vratili mi natrag dne 26./I. 926. Ostale stvari ostavio Kaz. muzeju.“ HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733, kutija 8.
 - 20 Popovčak, *Markiz de Piennes*, 50, 120-122.
 - 21 Popovčak, *Markiz de Piennes*, 122.
 - 22 Raymond Lister, *The British Miniature* (London: Sir Isaac Pitman & Sons, 1951.), 34.
 - 23 Usp. Bernard Lens III., *Bernard Lens*, 1721., akvarel na pergamentu, 44 mm × 35 mm, oval, London, National Portrait Gallery, inv. br. NPG 1624; Bernard Lens III., *Princeza Louisa*, 1739., akvarel na bjelokosti, 47 × 39 mm, Royal Collection Trust, inv. br. RCIN 420180.
 - 24 „Deisler“, u Theodor von Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen (A-F)* (München: Müller, 1913.), 281.
 - 25 Aglaja. *Ein Taschenbuch für das Jahr 1822.* (Beč: Wallishausser, 1822.), repr. br. 5.
 - 26 „Hussian“, u Theodor von Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen (G-L)* (München: Müller, 1914.), 239-243, 239.
 - 27 „Hussian“, 241.
 - 28 Theodor von Frimmel, „Aus der Sammlung Todesco“, *Blätter für Gemäldekunde* 8 (1905.), 151.
 - 29 Gustav Koritić Mrazovečki predsjedniku JAZU, 25. srpnja 1927. HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30.
 - 30 Za obitelj Farkaš vidjeti: Irvin Lukežić, „Žiga pl. Farkaš – prvi predsjednik Hrvatske narodne čitaonice u Rijeci“, *Hrvatska revija* (2/2019.), <https://www.matica.hr/hr/584/ziga-pl-farkas-prvi-predsjednik-hrvatske-narodne-citaonice-u-rijeci-29388/> (pristupljeno 11. 9. 2024.); „Farkaš I.“, u Viktor Anton Duišin (ur.), *Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni-Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini* (Zagreb: Rast, 1938.), 230.
 - 31 Pravilo sv. Benedikta 48.I.
 - 32 Za simboliku kornjače vidjeti: Sigrid Dittrich, Lothar Dittrich, *Lexikon der Tiersymbole, Tiere als Sinnbilder in der Malerei des 14.-17. Jahrhunderts* (Petersberg: Imhof, 2004.), 436-444.
 - 33 Gustav Koritić Mrazovečki predsjedniku JAZU, 25. srpnja 1927. HR-HDA-733, kutija 8, fasc. 30.
 - 34 Za osnovne podatke o L. Horvat(h)u vidjeti: Vera Humski, Nikša Lučić, „Horvat, Levin (Horvath)“, u *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje* (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024.) <https://hbl.lzmk.hr/clanak/horvat-levin> (pristupljeno 11. 9. 2024.).
 - 35 Žarka Vujić, „Sabirem dakle jesam: Levin Horvath“, *Muzeologija* 32 (1995.): 23-32, 31-32.
 - 36 Gjuro Szabo, „O Hrvatskim zbirkama i sabiračima“, *Narodna starina* 2 (1922.): 186-193.
 - 37 Najsrdačnije zahvaljujemo dr. sc. Draganu Damjanoviću na čitanju te prijedlogu za prijevod i dataciju natpisa.
 - 38 „Uredjenje naših domova“, *Svijet* (4. veljače 1928.), 120-121, 120.
 - 39 „Uredjenje naših domova“, 121.
 - 40 Za recentni sažeti uvid u stanje istraživanja toga razdoblja u povijesti kolekcionarstva vidjeti: Petra Vugrinec, „Između aristokratske senzualnosti i građanske pragmatičnosti“, *Vijenac* 790 (20. 6. 2024.), <https://www.matica.hr/vijenac/790/izmeu-aristokratske-senzualnosti-i-graanske-pragmaticnosti-36532/> (pristupljeno 11. 9. 2024.).

REFERENCES

- Aglaja. *Ein Taschenbuch für das Jahr 1822.* Beč: Wallishausser, 1822.
- Burić, Lucija. "Donacija Ivana Ružića Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU." Diplomski rad. Master's thesis, University of Zagreb, 2022.
- Dittrich, Sigrid and Lothar Dittrich. *Lexikon der Tiersymbole, Tiere als Sinnbilder in der Malerei des 14.-17. Jahrhunderts.* Petersberg: Imhof, 2004.
- Duišin, Viktor Anton (ed.). *Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni-Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini.* Zagreb: Rast, 1938.
- Dulibić, Ljerka and Iva Pasini Tržec. *Strossmayerova zbirka starih majstora.* Zagreb: HAZU, 2018.
- Ferenčak, Ivan. *Zbirka Zlate Lubienski u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.* Zagreb: HAZU, 2020.
- Ferenčak, Ivan. "Umjetnine iz zbirke Ante Topića Mimare u Strossmayerovoj galeriji." PhD diss., University of Zadar, 2021.
- von Frimmel, Theodor. *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen (A-F).* München: Müller, 1913.
- von Frimmel, Theodor. *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen (G-L).* München: Müller, 1914.
- Gašparović, Miroslav. "Strossmayerova galerija HAZU: donacije i donatori." *Informatica museologica* 23 (1992): 95-103.
- Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje.* Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/koritic>.
- Katalog Kulturno-historijske izložbe grada Zagreba prigodom 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva 925.-1925.* Zagreb: 1925.
- Katušić, Maja. "Prilog poznavanju obitelji Koritić de Mrazovec – obiteljski fond Koritić u Hrvatskom državnom arhivu." *Cris* 7 (2005): 60-65.
- Lister, Raymond. *The British Miniature.* London: Sir Isaac Pitman & Sons, 1951.

- Lukežić, Irvin. "Žiga pl. Farkaš – prvi predsjednik Hrvatske narodne čitaonice u Rijeci." *Hrvatska revija* (2/2019), <https://www.matica.hr/hr/584/ziga-pl-farkas-prvi-predsjednik-hrvatske-narodne-citaonice-u-rijeci-29388/>
- Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1927./1928.* Zagreb: JAZU, 1928.
- Popovčak, Borivoj. *Markiz de Piennes: donator Strossmayerove galerije starih majstora*. Zagreb: HAZU, 2017.
- Popovčak, Borivoj. *Zlatko i Joyce Baloković: donatori Strossmayerove galerije starih majstora*. Zagreb: HAZU, 2020.
- Schneider, Marijana. *Slikar Ivan Zascche (1825.–1863.)*. Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske, 1975.
- Szabo, Gjuro. "O Hrvatskim zbirkama i sabiračima." *Narodna starina* 2 (1922): 186–193.
- "Uredjenje naših domova." *Svijet* (4. 2. 1928.), 120–124.
- Vugrinec, Petra. "Između aristokratske senzualnosti i građanske pragmatičnosti." *Vijenac* 790 (20. 6. 2024.), <https://www.matica.hr/vijenac/790/izmeu-aristokratske-senzualnosti-i-graanske-pragmaticnosti-36532/>
- Vujić, Žarka. "Sabirem dakle jesam: Levin Horvath." *Muzeologija* 32 (1995): 23–32.

ARCHIVAL SOURCES

Hrvatski državni arhiv – HDA, Obitelj Koritić (fond), HR-HDA-733

SUMMARY

Donation of Gustav Koritić Mrazovečki to the Strossmayer Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and Arts in 1927

Gustav Koritić Mrazovečki (1857–1937), a lawyer and advisor to the Ban (a historical Croatian governor), donated four artworks to the Strossmayer Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and Arts, in 1927. Recent archival research identifies these works as follows: a portrait of the donor's mother by Ivan Zascche, now in the National Museum of Modern Art; a signed and dated portrait of Ljudevit Farkaš Vukotinović by Josip Franjo Mücke, displayed among the portraits of academicians in the Assembly Hall of the Croatian Academy of Sciences and Arts; and two miniatures held in the collection of the Strossmayer Gallery of Old Masters. This paper refines and corrects information about the donated works, offering a detailed art–historical analysis and evaluation of the miniature *Girl Resting on a Turtle* from the Old Masters Collection. Special attention is given to tracing the earlier provenance of these works, illuminating the sources for researching the family legacy that Gustav Koritić Mrazovečki contributed not only to the Academy but also to the city museums in Varaždin and Zagreb and the University Library. The study aims to highlight the collecting activities of this nobleman from Kalnik, who adorned his Zagreb residence with carefully selected antique furniture and objects acquired worldwide, while underscoring the significance and potential of the emerging research topic of the history of collecting in Zagreb during the interwar period.

Dr. sc. LJERKA DULIBIĆ (1972.) znanstvena je savjetnica u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU, gdje je zadužena za zbirku talijanskoga slikarstva od 14. do 19. stoljeća. Njezini znanstveni interesi uključuju europsko slikarstvo toga razdoblja, ikonografiju, povijest umjetničkoga tržišta, sakupljanja i provenijencije umjetnina. Vodila je hrvatski dio međunarodnog projekta TransCultAA (2016.-2019.) i projekt Hrvatske zaklade za znanost Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama (2021.-2024.).

LJERKA DULIBIĆ, PhD (1972) is a Senior Research Advisor at the Strossmayer Gallery of Old Masters of the Croatian Academy of Sciences and Arts, where she is responsible for the collection of Italian paintings from the 14th to the 19th century. Her research interests include European painting of that period, iconography, the history of the art market, art collecting, and the provenance of artworks. She led the Croatian segment of the international project *TransCultAA* (2016-2019) and the Croatian Science Foundation project *Provenance Research on Artwork in Zagreb Collections* (ZagArtColl_ProResearch, 2021-2024).

Dr. sc. IVA PASINI TRŽEC (1978.) je znanstvena savjetnica, samostalna istraživačica s prebivalištem u Beču. Njezini znanstveni interesi obuhvaćaju istraživanje povijesti Strossmayerove galerije i umjetnina u zbirci, umjetničkoga tržišta 19. i 20. stoljeća, provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama i transfera umjetnina i vlasništva umjetničkih zbirki u Zagrebu prije, tijekom i nakon Drugog svjetskoga rata. Od 2021. suradnica na projektu Hrvatske zaklade za znanost Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama.

IVA PASINI TRŽEC, PhD, (1978) is Research Advisor and an independent researcher residing in Vienna. Her research interests are focused on the history of the Strossmayer Old Masters Gallery of the Croatian Academy of Sciences and Arts, and its collections, and the 19th and 20th century art markets, the provenance of artworks in Zagreb collections, their transfer before, during and after World War II. Since 2021 participates in the Croatian Science Foundation project *Provenance Research on Artwork in Zagreb Collections* (ZagArtColl_ProResearch).